

Õiguskantsler

Villu Kõve
Riigikohtu esimees
Riigikohus
kantselei@riigikohus.ee

Teie nr

Meie 07.10.2026 nr 6-12/260644/2608343

**Taotlus tunnistada põhiseadusvastaseks ja kehtetuks
Peipsiääre Vallavalitsuse 16.03.2026 määruse nr 3 „Üldhooldusteenuse hoolduskulude
piirmäär“ § 1**

Austatud Riigikohtu esimees

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 142 lõike 2, õiguskantsleri seaduse § 18 lõike 1 ja põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse § 6 lõike 1 punkti 1 alusel esitan Riigikohtule taotluse tunnistada põhiseadusvastaseks ja kehtetuks Peipsiääre Vallavalitsuse 16.03.2026 määruse nr 3 „Üldhooldusteenuse hoolduskulude piirmäär“ § 1.

Leian, et määruse § 1 on vastuolus [sotsiaalhoolekande seaduse](#) (SHS) § 22¹ lõigetega 2, 3 ja 4 ning põhiseaduse (PS) § 3 lõikega 1 ja § 154 lõikega 1.

Esitasin Peipsiääre Vallavalitsusele 21. augustil 2026 ettepaneku viia vallavalitsuse 16.03.2026 määruse nr 3 „[Üldhooldusteenuse hoolduskulude piirmäär](#)“ (edaspidi ka määrus) § 1 kooskõlla seaduse ja põhiseadusega (vt kirja lisa 1).

Õiguskantsleri ettepanekust hoolimata pole Peipsiääre Vallavalitsus määrust muutnud.

I. Taotluse lubatavus

1. [Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse](#) (PSJKS) kohaselt võib õiguskantsler esitada Riigikohtule taotluse tunnistada jõustunud kohaliku omavalitsuse organi õigustloov akt või selle säte kehtetuks (PSJKS § 6 lõige 1 punkt 1). Seda saab õiguskantsler teha siis, kui ta on eelnevalt teinud akti vastu võtnud organile ettepaneku see akt või selle säte 20 päeva jooksul põhiseaduse ja seadusega kooskõlla viia ([õiguskantsleri seaduse](#) § 17 ja § 18 lõige 1). Leian, et need tingimused on praegusel juhul täidetud.

2. Õiguskantsler kontrollis, kas Peipsiääre Vallavalitsuse 16.03.2026 määruse nr 3 „Üldhooldusteenuse hoolduskulude piirmäär“ § 1 on põhiseaduspärane. Selle sättega on vallavalitsus kehtestanud väljaspool kodu ööpäevaringset üldhooldusteenust osutava hooldekodu hooldustöötajate ja abihooldustöötajate kulu katmise piirmääraks 550 eurot ühe teenusesaaja kohta kuus. Leian, et määruse § 1 on kehtestatud vastuolus [sotsiaalhoolekande seaduse](#) (SHS) § 22¹ lõigetega 2, 3 ja 4 ning põhiseaduse (PS) § 3 lõikega 1 ja § 154 lõikega 1. Tegin Peipsiääre Vallavalitsusele 21. augustil 2026 ettepaneku viia määruse § 1 kooskõlla seaduse ja põhiseadusega.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

3. Õiguskantsleri ettepanekust hoolimata pole Peipsiääre Vallavalitsus põhiseadusvastast määrust seaduse ja põhiseadusega kooskõlla viinud. Seega esineb alus taotluse esitamiseks Riigikohtule.

4. Riigikohtu pikaajalise praktika kohaselt saab õiguskantsler esitada Riigikohtule taotluse tunnistada kohaliku omavalitsuse organi õigustloov akt või selle säte kehtetuks, kui tegu on materiaalses mõttes üldaktiga (Riigikohtu 22.11.2010 määrus asjas nr [3-4-1-6-10](#), p 43).

5. SHS § 22¹ lõige 3 sätestab, et hooldustöötajate ja abihooldustöötajate kulu piirmäära võib kehtestada kohaliku omavalitsuse üksus. Riigikogu pole sätestanud, millise õigusaktiga tuleb hooldustöötajate ja abihooldustöötajate kulude piirmäär kehtestada. Rápina Vallavolikogu on piirmäära kehtestanud määrusega. Näiteks Märjamaa Vallavalitsus on aga seda teinud [üldkorraldusega](#). Seega, kuna Riigikogu pole määranud kindlaks antava akti liiki, on kohaliku omavalitsuse üksused ise otsustanud, kas tegemist on sisult üldkorralduse või määrusega.

6. Ka Riigikohus on tõdenud, et üld- ja üksikaktide vahel ei ole selget üleminekupiiri (Riigikohtu 31.10.2022 otsus asjas nr [5-22-4](#), p 76 ja selles viidatud kohtupraktika) ning sama üldisusastmega elulise olukorra reguleerimine võib olla võimalik nii üld- kui ka üksikakti vormis. Nii on Riigikohus leidnud, et müüdava soojusenergia piirhinda kehtestav akt ei vasta määruse tunnustele, sest see reguleerib konkreetse soojusettevõtte tegevust ja tarbijaid üksnes kaudselt (Riigikohtu 05.04.2010 määrus asjas nr [3-3-1-7-10](#), p-d 9 ja 10). Ravimite hulgi- ja jaemüügi juurdehindluse piirmäärasid kehtestav Vabariigi Valitsuse õigusakt, mis piirab hulgi- ja jaemüüjate vabadust kujundada ise müüdavate toodete hinda, vastab kohtu hinnangul seevastu määruse tunnustele (Riigikohtu 18.05.2015 otsus asjas nr [3-4-1-55-14](#)). Akt, mis on esmajärjekorras suunatud haldusele ning on mõeldud täitmiseks haldusorganile, on Riigikohtu käsitluse järgi halduseeskiri, mille normid omandavad faktilise välismõju nende kohaldamise tulemusena (Riigikohtu 16.01.2008 otsus asjas nr [3-3-1-81-07](#), p 13).

7. Hooldustöötajate ja abihooldustöötajate kulu piirmäära ei pea hooldekodud järgima, sest seadus lubab hooldekodudel vabalt oma teenuse hinda määrata. Piirmäära peavad arvestama valla- ja linnavalitsused, kes peavad abivajavale inimesele korraldama koha hooldekodus, nii nagu on sätestatud SHS § 3 lõike 1 punktis 6.

8. Linna või valla kehtestatud hooldustöötajate ja abihooldustöötajate kulu piirmäär mõjutab inimese õigusi siis, kui seda tingimust on tema suhtes kohaldatud. Tingimust kohaldatakse tema suhtes pärast hooldekodusse elama asumist automaatselt ja iga kuu vastavalt tegelikule kulule. Inimene tunnetab akti negatiivset mõju siis, kui talle korraldatud hooldekodukoha hinnas sisalduv hooldustöötajate ja abihooldustöötajate kulu on kehtivast piirmäärast suurem (sh kui kulu inimese jaoks on tõusnud ning piirmäär seda enam ei kata) ning see kulu jäetakse tema kanda.

9. Seega mõjutab piirmäär otseselt nende inimeste õigusi, kellele vald või linn on korraldanud hooldekodukoha. See mõju avaldub inimesele siis, kui ta saab valla- või linnavalitsuselt talle hooldekodukoha korraldamist puudutava otsuse või oma hooldekodukoha arve, millest selgub, kas valla- või linnavalitsus katab täielikult hooldustöötajate ja abihooldustöötajate kulu või peab abivajav inimene kandma osaliselt ka selle kulu.

10. Riigikohus on mitmel juhul leidnud, et akti olemusele hinnangu andmisel tuleb hinnata ka seda, kas on mõistlik lahendada selle akti õiguspärasuse küsimust õigustloovate aktide õiguspärasuse kontrollimiseks ettenähtud põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses, mille

vahetuks algatamiseks puudutatud isikul puuduvad võimalused (nt Riigikohtu 07.05.2003 määrus asjas nr [3-3-1-31-03](#)).

11. Leian, et praegusel juhul on see mõistlik. Õiguskantslerile saadetud pöördumistest nähtub selgelt, et hooldustöötajate ja abihooldustöötajate kulu piirmäära seadusele vastavuse küsimuse tõstatavad hooldekodukohta vajavate inimeste lähedased. See on ka mõistetav, sest eelduslikult on hooldekodukohta vajavate inimeste olukord selline, mis ei võimalda neil aktiivselt oma õiguste eest seista, sh teha seda kehtivaid kaebetähtaegu järgides. Õiguskantsleri nõunikule teadaolevalt on halduskohtutes alustatud sel teemal vaid üks vaidlus ning selle on algatanud inimese eestkostja, mitte inimene ise.

12. Neil põhjendustel olen seisukohal, et Peipsiääre Vallavalitsuse 16.03.2026 määruse nr 3 „Üldhooldusteenuse hoolduskulude piirmäär“ § 1 on kohaliku omavalitsuse organi õigustloova akti säte PSJKS § 6 lõike 1 punkti 1 mõttes ning õiguskantsleri taotlus on lubatav.

II. Vaidlusalune säte

13. Peipsiääre Vallavalitsus on kehtestanud määruse § 1 järgmises sõnastuses:

„§ 1. Üldhooldusteenust vahetult osutavate töötajate kulude tasumise piirmäär

Peipsiääre vald kannab [sotsiaalhoolekande seaduse § 22¹ lõikes 2](#) nimetatud üldhooldusteenuse kulud (hooldusteenust väljaspool kodu ööpäevaringselt vahetult osutavate hooldustöötajate ja abihooldustöötajate tööjõukulud, tööriietuse ja isikukaitsevahendite kulud, tervisekontrolli ja vaktsineerimise kulud ning koolituse ja supervisiooni kulud) 550 eurot ühe teenusesaaja kohta kalendrikuus.“

III. Peipsiääre vallas kehtiva piirmäära vastavus seadusele ja põhiseadusele

3.1. Hooldekodukoha korraldamise kohustus põhiseaduses ja seadustes

14. Põhiseaduse § 3 lõige 1 ja § 154 lõige 1 sätestavad seaduslikkuse nõude. Selle nõude kohaselt peavad kohalikud omavalitsused nii kohaliku kui ka riigielu küsimuste lahendamisel järgima seadusi. Järelikult: kui Riigikogu on otsustanud, kuidas peab kohalik omavalitsus mõne põhiõigusi puudutava küsimuse lahendama, ei saa kohalik omavalitsus seda teisiti teha. Riigikohus on selgitanud, et ka sotsiaalteenuste osutamise korraldamist reguleerides ei tohi vallad ja linnad minna vastuollu seadusega (Riigikohtu 19.12.2019 otsus, [5-18-7/8](#), p 124).

15. Põhiseaduse § 28 järgi on hoolekanne nii riigi kui ka kohaliku omavalitsuse ülesanne (vt Riigikohtu 05.07.2024 otsus, [5-23-38/48](#), p 88). Riigikogu on [kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse](#) (KOKS) § 6 lõikes 1 sätestanud, et omavalitsusüksuse ülesanne on korraldada vallas või linnas sotsiaalhoolekannet, kui seda ülesannet ei ole seadusega antud kellegi teise täita. Omavalitsusüksuse ülesannete üldine sisu ja täitmise pädevus kehtestatakse seadustega ning seaduste alusel antud õigusaktidega.

16. Sotsiaalhoolekande seadus paneb vallale kohustuse korraldada oma elanikele väljaspool kodu osutatavat ööpäevaringset üldhooldusteenust (edaspidi: hooldekodukoht), kui nad seda vajavad (SHS § 3 lõike 1 punkt 1, § 5 lõige 1, § 15 lõige 1, § 20 lõiked 1 ja 3).

17. Vallal on õigus otsustada, kuidas ta enda elanikule hooldekodukoha tagab. Riigikohtu selgituse kohaselt võib vald hooldekodukoha korraldada valla enda hooldekodus või eraomandis olevas hooldekodus või teha seda koostöös mõne teise valla või linnaga (Riigikohtu 05.07.2024 otsus, [5-23-38/48](#), p 96).

18. SHS § 3 lõike 1 punktis 6 on sätestatud, et abi tuleb korraldada inimesele võimalikult kättesaadaval moel. Seega ei pea vald korraldama abivajajale hooldekodukohta tingimata inimese koduvallas tegutsevas hooldekodus. Siiski, kui vald peab ise hooldekodu, saab selle eesmärk olla oma elanikele kvaliteetsete ja kättesaadavate hooldekodukohtade tagamine (vt KOKS § 2 lõige 3).

3.2. Hooldekodukoha rahastamise tingimused

19. SHS § 16 lõike 1 järgi võib kohalik omavalitsus võtta sotsiaalteenuse osutamise eest tasu. SHS §-s 16 on sätestatud sotsiaalteenuste osutamise eest tasu võtmise reeglid selleks, et igale sotsiaalteenust vajavale inimesele oleks teenus taskukohane ja et ta saaks seda kasutada ([sotsiaalhoolekande seaduse eelnõu 98 SE algataja seletuskiri](#), lk 19). SHS §-s 22¹ on sätestatud sotsiaalteenuse eest tasu võtmise reeglite erandid juhuks, kui inimene elab ööpäevaringselt hooldekodus. SHS § 22¹ sätestab:

„§ 22¹. Väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse rahastamine

(1) Kui kohaliku omavalitsuse üksus on välja selgitanud isiku vajaduse väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse järele, rahastatakse teenuskoha maksumust teenuse saaja rahvastikuregistrisse kantud elukoha järgse kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvest ja isikult võetavast tasust.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud juhul rahastab kohaliku omavalitsuse üksus [käesoleva seaduse § 22 lõikes 3](#) nimetatud hooldusteenust vahetult osutavate hooldustöötajate ja abihooldustöötajate järgmisi kulusid:

- 1) tööjõukulud;
- 2) tööriietuse ja isikukaitsevahendite kulud;
- 3) tervisekontrolli ja vaktsineerimise kulud;
- 4) koolituse ja supervisiooni kulud.

(3) Kohaliku omavalitsuse üksus võib kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud kulude tasumise piirmäära, mis tagab teenuse saajale teenuse kättesaadavuse, arvestades [käesoleva seaduse § 22 lõike 6](#) alusel kehtestatud hooldusteenust vahetult osutavate töötajate arvu nõudeid.

(4) Selle paragrahvi lõikes 1 sätestatud juhul tasub teenuse saaja teenuskoha maksumusest majutus- ja toitlustuskulud ning muud teenuse osutamisega seotud kulud.

(5) Kui teenuse saaja sissetulek on madalam kui Statistikaameti avaldatud eelarveaastale eelnenud aasta teise kvartali keskmise vanaduspensioni suurus, katab kohaliku omavalitsuse üksus teenuse saaja tasutavate kulude ja teenuse saaja sissetuleku vahe, kuid mitte rohkem kui eelmise aasta teise kvartali keskmise vanaduspensioni suuruse ja teenuse saaja sissetuleku vahe. Sissetulekuna arvestatakse teenuse saaja riiklik pension, kogumispension kogumispensionide seaduse tähenduses, töövõimetoetus töövõimetoetuse seaduse tähenduses ja sotsiaalmaksuga maksustatav tulu sotsiaalmaksuseaduse tähenduses.

(6) Väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse osutaja avalikustab teenuskoha maksumuse ja käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud hooldustöötajate ja abihooldustöötajate tegelike kulude maksumuse ühe teenusesaaja kohta.“

20. SHS § 22¹ lõiked 2 ja 5 sätestavad ühemõtteliselt selle, milliseid kulusid peab kohalik omavalitsus igal juhul kandma, kui ta on korraldanud inimesele hooldekodukoha. Need kulud on SHS § 22¹ lõike 2 kohaselt hooldusteenust vahetult osutavate hooldustöötajate ja abihooldustöötajate tööjõukulud, tööriietuse ja isikukaitsevahendite kulud, tervisekontrolli ja vaksineerimise kulud ning koolituse ja supervisiooni kulud.

21. Niisiis sätestab seadus ühemõtteliselt selle, milliseid kulusid peab kandma kohalik omavalitsus, kui ta on korraldanud inimesele hooldekodukoha, ja millised kulud jäävad abivajaja kanda. Sätete sõnastusest on selge, et hooldekodukohta vajava inimese koduvald peab katma hooldekodukoha maksumuses sisalduva hooldustöötajate ja abihooldustöötajate kulu täies ulatuses. See tähendab, et seda kulu inimene kandma ei pea, kui tema koduvald on talle hooldekodusse koha korraldanud.

22. Sellist seisukohta toetab ka [sotsiaalhoolekande seaduse ja tulumaksuseaduse eelnõu 704 SE algataja seletuskiri](#) (vt seletuskirja lk 6), Riigikogu sotsiaalkomisjoni 18. oktoobri 2022. a protokollist nr 243 (vt sotsiaalkaitseminister Signe Riisalo selgitusi) ja ka [eelnõu esimest lugemist käsitlevast Riigikogu stenogrammist](#) (vt sotsiaalkaitseministri selgitusi).

23. SHS §-s 22¹ sätestatud teenuse eest maksmise erandeid on selgitatud vajadusega tagada hooldekodukohtade kättesaadavus, sest [Sotsiaalministeeriumi tellitud 2020. aasta uuringu](#) (lk 133, 120, 121, 122) järgi

- inimesed loobuvad teenusest enamasti liiga suure omaosaluse tõttu ([sotsiaalhoolekande seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 704 SE algataja seletuskiri](#), lk 3);
- teenusesaajale ja tema ülalpidajatele langeb ülemäära suur koormus ööpäevaringse teenuse rahastamisel: 2021. aastal tasusid teenusesaajad ja nende lähedased keskmiselt 80% ööpäevaringse üldhooldusteenuse kuludest, 19% jäi linnade ja valdade kanda;
- hooldust vajavate eakate ülalpidajad on tööealised inimesed, kes peavad kindlustama eeskätt oma laste ja alaealiste lastelaste ülalpidamise. Kui neil on valida, kas võimaldada oma vanematele professionaalset hooldust kättesaamatu hinnaga või jääda ise hooldajaks, valitakse teine võimalus. Ööpäevaringse hooldusvajadusega inimestele rahaliselt kättesaadav ja nõuetekohane abi aitab vähendada nende lähedaste inimeste hoolduskoormust ja võimaldab nende lähedastel tööhõives osaleda.

24. Riigikohus on selgitanud: „Pärast reformi lasub kohaliku omavalitsuse üksusel kohustus rahastada tema territooriumil elava abi vajava isiku väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse maksumus osas, mis hõlmab hooldustöötajate ja abihooldustöötajate kulusid (s.o tööjõu-, tööriietuse ja isikukaitsevahendite, tervisekontrolli ja vaksineerimise ning koolituse ja supervisiooni kulud) (SHS § 22¹ lõiked 1 ja 2). Seejuures võib kohaliku omavalitsuse üksus kehtestada hooldustöötajate ja abihooldustöötajate kulude katmise piirmäära, mis peab tagama abi vajavale isikule teenuse kättesaadavuse (SHS § 22¹ lõige 3). Viimati nimetatud sättest tulenevale kohustusele vastab abivajaja subjektiivne nõudeõigus kohaliku omavalitsuse üksuse vastu. Abivajaja kohustus on seevastu tasuda teenuskoha maksumusest majutus- ja toitlustuskulud ning muud teenuse osutamisega seotud kulud (SHS § 22¹ lõiked 1 ja 4)“ (vt Riigikohtu 05.07.2024 otsus, [5-23-38/48](#), p 94).

25. Seega tuleb hooldekodukohta vajaval inimesel seaduse järgi kanda hooldekodukoha maksumusest majutus- ja toitlustuskulud ning muud teenuse osutamisega seotud kulud, mitte aga hinnas sisalduvat hooldustöötajate ja abihooldustöötajate kulu. Viimast olenemata inimese tegelikust maksevõimest.

26. Kokkuvõtvalt: SHS §-st 22¹ järeldub, et kui kohalik omavalitsus on hinnanud inimese abivajadust ja sellele tuginedes korraldanud talle hooldekodukoha, pole kohalikul omavalitsusel õigust jätta inimese kanda hooldustöötajate ja abihooldustöötajate kulu. Seda ka siis, kui inimene (vajadusel koos oma pere abiga) jaksaks hooldekodukoha eest täit tasu maksta. SHS § 22¹ lõiked 2 ja 5 on SHS § 16 lõike 2 suhtes erisätted. SHS § 16 lõikes 2 mainitud teenuse maksumuseks tuleb pidada ainult SHS § 22¹ lõikega 4 inimese kanda jäetud majutus-, toitlustus- ja muid kulusid.

27. Kui hooldekodukoha maksumuseks SHS § 16 lõike 2 mõttes pidada vaid tasu majutus-, toitlustus- ja muude kulude eest, siis on valla ja linna ülesanne SHS § 16 lõigete 2 ja 3 järgi hinnata seda, mil määral on inimene – arvestades tema (ja ta pere) majanduslikku olukorda – suuteline neid kulusid kandma nii, et teenuse eest küsitav tasu ei takistaks teenuse saamist. Näiteks kui SHS § 22¹ lõikes 5 nimetatud sissetulekust (nt töövõimetoetusest) ei piisa inimese majutus-, toitlustus- ja muude kulude katmiseks ning SHS § 22¹ lõikes 5 alusel saadav nn väiksema sissetuleku hüvitis ka ei võimalda majutuse ja toitlustuse eest täielikult tasuda, tuleb vallal või linnal hinnata inimese (ja ta pere) majanduslikku olukorda. Kui inimese (ja ta pere) majanduslik olukord ei võimalda neid kulusid täielikult katta, tuleb vallal või linnal osa neist kuludest enda kanda võtta (SHS § 16 lg 3).

3.3. Hooldustöötajate ja abihooldustöötajate kulu katmisele piirmäära seadmine

28. SHS § 22¹ lõike 3 kohaselt võib kohalik omavalitsus kehtestada hoolduskulu katmise piirmäära, mis tagab teenuse saajale hooldekodukoha kättesaadavuse, arvestades SHS § 22 lõike 6 alusel kehtestatud nõudeid, kui palju peab hooldekodus olema hooldusteenust vahetult osutavaid töötajaid.

29. Piirmäära kehtestamise õigus on sätestatud selleks, et hoida avaliku sektori raha kasutamine paremini kontrolli all, mitte aga selleks, et abivajaja maksaks osaliselt kinni ka hooldustöötajate ja abihooldustöötajate kulu. [Sotsiaalhoolekande seaduse ja tulumaksuseaduse eelnõu \(nr 704 SE\) algataja seletuskirjas](#) (lk 6) on öeldud: „Piirmäära kehtestamisel saab KOV aluseks võtta koostööpartnerite või haldusterritooriumil või koostööpiirkondades tegutsevate ööpäevaringse üldhooldusteenuse pakkuja hinnataseme. Kehtestatud kulude tasumise piirmäär ei pea katma kvalifitseeritud hooldustöötajate kulusid iga teenuseosutaja juures, vaid see peab kindlustama inimesele teenuse tegeliku kättesaadavuse selliselt, et tal on võimalus valida vähemalt mõne teenuseosutaja vahel, kelle puhul katab KOV piirmäär hooldustöötajate kulud täies ulatuses (inimene ei pea täiendavalt kvalifitseeritud hooldustöötajate kulude katmiseks juurde maksma).“ „Kui inimene soovib minna teenuseosutaja juurde, kelle hooldustöötajatega seotud kulude osa KOV kehtestatud piirmäär ei kata, tasub teenuse saaja ka need kulud omavahenditest või abistavad teda seadusjärgsed ülalpidajad sarnaselt senise praktikaga.“

30. Kuna hooldekodukohta vajaval inimesel ei tule seaduse järgi kanda koha hinnas sisalduvat hooldustöötajate ja abihooldustöötajate kulu, tuleb ka SHS § 22¹ lõikes 3 sätestatud mõista nii, et kohalik omavalitsus võib seada enda kaetavatele hooldustöötajate ja abihooldustöötajate kuludele sellise piirmäära, mis annab teenuse saajale õiguse kanda vaid majutuse ja toitlustuse ning muud teenuse osutamise kulu.

31. Nagu Riigikohus on selgitanud, on inimese hooldekodukoha rahastamine tihedalt seotud kohaliku omavalitsuse ülesandega korraldada teenuse osutamine (vt Riigikohtu 05.07.2024 otsus, [5-23-38/48](#), p 96). See tähendab muu hulgas, et hooldustöötajate ja abihooldestöötajate kulu katmisele piirmäär seades tuleb arvestada kohalikul omavalitsusel lasuva kohustusega tagada inimesele kvaliteetne (KOKS § 2 lõige 3, SHS § 22, SHS § 22¹ lõige 3, SHS § 22²) ja kättesaadav (SHS § 3 lõige 1 punkt 6) hooldekodukoht.

32. Seega peab hoolduskulu katmise piirmäär olema nii kõrge, et inimesel oleks võimalik saada kvaliteetset hooldust (vt ka [sotsiaalhoolekande seaduse ja tulumaksuseaduse eelnõu nr 704 SE algataja seletuskiri](#), lk 5-6) ning et ta saaks abi võimalikult kättesaadaval moel.

Järelikult tuleb piirmäär kehtestades silmas pidada ka seda, et

a) inimene saaks enda vajadustele vastava hooldekodukoha neis hooldekodudes, mille kaudu vald või linn kavatses kvaliteetse hooldekodukoha korraldamise kohustust täita ja

b) hooldekodu, kuhu inimesele koht korraldatakse, oleks inimesele kättesaadav (nt hooldekodu asub tema elukohast mõistlikus kauguses ning võimaldab tal edasi suhelda talle lähedaste inimestega ja olla oma kogukonna liige).

3.4. Hooldekodukoha eest tasumise kohustus Peipsiääre vallas

33. Määruse §-ga 1 on vallavalitsus kehtestanud hoolduskulu katmise piirmääraks 550 eurot ühe teenusesaaja kohta kuus. Vallavalitsus selgitas, et kehtiv piirmäär katab kohatasu Viljandi Haigla hooldekodus. Seal elab üks valla elanik. Kokku vajab hooldekodukohta 77 Peipsiääre valla elanikku. Enamjaolt elavad nad Peipsiääre Hooldusravi keskus (44 inimest). Vallavalitsus selgitas, et enamasti otsivad inimesed endale hooldekodukoha ise või aitavad neile kohta otsida lähedased. Kui lähedastel pole võimalik hooldekodukohta otsida, on neil aidanud seda teha valla sotsiaaltöötaja. Vallavalitsuse sotsiaalosakond annab inimesele või tema perele ülevaate piirkonnas ja kaugemal asuvatest hooldekodudest. Vabade kohtade olemasolu kohta uurib inimene ise, tema lähedased või sotsiaaltöö spetsialist.

34. Peipsiääre vallas on 550-eurose piirmääraga võimalik katta väiksema hooldusvajadusega inimese hoolduskulud Viljandi Haigla hooldekodus ja Senior Plus Eakatekodus „Jõgeva Puiestee Kodu“. Kui aga inimese hooldusvajadus peaks neis hooldekodudes viibimise ajal suurenema, siis vallavalitsuse piirmäär nende hoolduskulu enam täies ulatuses ei kata. See tähendab, et suurenenud hooldusvajadusega inimesel tuleks leida endale koht mõnes teises hooldekodus, milles hoolduskulu on väiksem. Arvestades inimese olukorda võib selline kolimine inimesele kaasa tuua rasked tagajärjed, mistõttu see võib see rikkuda tema muid põhiõigusi (vt ka Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendit asjas [Watts vs. Ühendkuningriik](#), p-d 92 ja 99).

35. Praegu kehtiv piirmäär võimaldab hoolduskulud (olenemata inimese hooldusvajaduse suurusest) täielikult katta ka 45-kohalises Mulgi Hoolekandekeskuses, kus see on 520 eurot kuus. Mulgi vald on need hooldekodukohad loonud eeskätt Mulgi valla elanikele (Mulgi Hoolekandekeskuse põhimääruse § 7 lõige 1). Peipsiääre Vallavalitsus pole Mulgi vallaga sõlminud lepinguid, mis tagaks Peipsiääre elanikele kohad Mulgi valla peetavates hooldekodudes. Õiguskantsleri nõunikule teadaolevalt elavad praegu Mulgi Hoolekandekeskuses peaaegu eranditult kohalikud elanikud. Seega ei saa Peipsiääre Vallavalitsus arvestada võimalusega korraldada enda elanikele koht just neis hooldekodudes.

Kõnealused hooldekodud võivad jääda Peipsiääre valla inimestele ka liiga kaugeks, mille tõttu ei saaks inimene hooldekodus olles suhelda edasi oma lähedastega ega olla endiselt oma kogukonna liige (vt ka hooldekodude asukohtade kaarti). Järelikult ei pruugi need hooldekodud olla SHS § 3 lõike 1 punkti 6 ja § 22¹ lõiget 3 arvestades Peipsiääre elanikele kättesaadavad. Tedaolevalt neis hooldekodudes praegu Peipsiääre valla elanikke ka ei ole.

36. Vallavalitsuselt saadud teabe kohaselt on vald korraldanud oma elanikele kohad hooldekodudes üle Eesti. Hoolduskulud neis hooldekodudes on järgmised:

- 1) [Peipsiveere Hooldusravikeskus SA](#): 794–835 eurot
- 2) [SA Viljandi Haigla](#): 550–721 eurot
- 3) [Avinurme Sotsiaal- ja Turvakeskus MTÜ](#): 700 eurot
- 4) [OÜ Häcke](#): 720 eurot
- 5) Karaski Pansionaat OÜ: 750 eurot [Karaskis](#) ja 875 eurot [Torilas](#)
- 6) [SA Kiviõli Tervisekeskus](#): 770–840 eurot
- 7) [MTÜ Vahtra Hooldemaja](#): 859 eurot
- 8) [MTÜ Kääpa Hooldekeskus](#): 895 eurot
- 9) [Värskas Südamekodu OÜ](#): 725 eurot
- 10) [Benita Kodu AS](#): 980–1250 eurot
- 11) [Lõuna-Eesti Hooldekeskus AS](#): 850–1040 eurot
- 12) [SA Hooldekodu Härmalõng](#): 825 eurot
- 13) [Maarjamaja Eakate Kodu](#): 800 eurot
- 14) [Otepää Tervisekeskuse Hooldekodu](#): 800 eurot
- 15) [Tartu Pihlakodu OÜ](#): 1353 eurot
- 16) [Senior Plus Eakatekodud „Jõgeva Puistee Kodu“](#): 510–961 eurot
- 17) [A.M.V.K. Hooldusteenus OÜ Seenioridekeskus](#): 680 eurot
- 18) [Sillamäe Haigla SA](#): 650 eurot

37. Kõige rohkem on Peipsiääre valla hooldekodukohta vajavaid elanikke praegu Alatskivil asuvas Peipsiveere Hooldusravikeskuses. Hooldusravikeskus pakub kodukohta 55 inimesele, kellest 44 on Peipsiääre valla elanikud. Peipsiveere Hooldusravikeskuse on loonud Peipsiääre vald, et osutada hoolekandeteenuseid eelkõige Peipsiääre valla elanikele (vt põhikirja p 1.3). Seega peab vald hooldekodu selleks, et tagada oma elanikele ööpäevaringne hooldekoduteenus võimalikult kättesaadaval moel (vt ka SHS § 3 lõike 1 punkt 6, KOKS § 2 lõike 3). Vallavalitsuse kehtestatud hoolduskulu katmise piirmäär ei võimalda aga vallal katta hoolduskulu vallale kuuluvas Peipsiveere Hooldusravikeskuses, kuigi vald on asutanud keskuse temal lasuva ülesande täitmiseks ja selleks ka olulises osas kasutab (keskuses elab 44 Peipsiääre elanikku). Ometi on hoolduskulu suurus selles hooldekodus vallavalitsuse hinnangul põhjendatud.

38. Vallavalitsuselt saadud teabe kohaselt katab kehtestatud piirmäär praegu vaid ühe hooldekodus elava inimese hoolduskulu ja sedagi vaid tingimusel, et tema hooldusvajadus pole suur. Peipsiääre Vallavalitsus on seega kehtestanud piirmäära, mis ei võimalda vallavalitsusel õiguspäraselt korraldada kõikidele hooldekodukohta vajavatele inimestele kohta nii, et nad ei peaks hoolduskulu ise kandma. Järelikult on vallavalitsuse kehtestatud määruse § 1 vastuolus SHS § 22¹ lõigetega 2, 3 ja 4 ning PS § 3 lõikega 1 ja § 154 lõikega 1.

39. Peipsiääre vald on õiguskantsleri nõunikule selgitanud, et vald tagab hooldekodukoha kättesaadavuse sellega, et maksab inimesele vajaduse korral sotsiaaltoetust. Neist selgitustest järeldub üheselt, et vald maksab sotsiaaltoetusi ainult neile inimestele, kes oma pereliikmete abiga hooldekodu kohatasu maksta ei suuda. Seaduse järgi peab vald katma ööpäevaringselt

hooldekodukohta vajava inimese hoolduskulu konkreetse inimese maksevõimet hindamata ehk olenemata sellest, kas inimesel ja tema perel on võimalik koha eest maksta. See, et vald määrab osale hooldekodu elanikest sotsiaaltoetuse, et nad saaksid hoolduskulu kanda, ei muuda valla kehtestatud piirmäära seadusega kooskõlas olevaks. Teised hooldekodukohta vajavad inimesed jäävad sellest hüvest ilma ning peavad kandma ka selle osa hooldekodukulust, mida nad seaduse järgi kandma ei pea.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Lisa: õiguskantsleri 21.08.2026 ettepanek nr 6-12/260644/2606832